

Eglwys Sant Ioan, Dalysarn.

Ellen Pritchard
880711

Rhai misoedd yn ôl yn Rhifyn 431. o Lheer, mi obynais i a oedd rhywun yn cofio'r digwyddiad hapus yn y llun tu allan i Eglwys Sant Ioan, Dalysarn, a oedd yn rhan o ddatlun banmwyliant yr eglwys gyda Rhaglen Nodwedd "Y Graig" yn 1942. Erbyn hyn mae'r eglwys yn gant a phedwar deg ac wedi bod yn rhan burysig iawn o'r pentref bach ni yn Dalysarn ac hyd y blynyddoedd. Un o bentref haneslyfni ydychydig yn eredigol pan oedd Y Parch. D. F. Hughes yn Rheithor y Plwyf, ond banon Iwyrnwyn Richards wyf i yn ei gofio oher, ac wedi mynychu Eglwys Sant Rhedyn am bron i'r ugeain mlynedd cyntaf o'r bywyd.

Tuaf flwyddyn 1950. ychydig cyn i mi ddod i fyw i Dalysarn, penderfynwyd can Eglwys Sant Ioan am beth amser i'w phaentio a newid deijyn o'r tu mewn a thra yr oedd yn mynd ymlaen 'oedd y goasanaethau yn cael eu cynnal yn Neuadd yr Eglwys, Ifordd Rhiwlas, sef hen gapel y Bedyddwyr ac un amser.

Yn y flwyddyn 1953. Y Parch. Benjamin Roberts oedd ein Rheithor, ac yn ystod y flwyddyn hon bu i'm Mieri, fy chwaer a minnau symud i fyw i Dalysarn. Te ail-agorwyd Sant Ioan yn 1953 gan Esgob Bangor, Y Gwir Barchedig G. J. Charles Jones a curad Sant Ioan oedd Y Parch. O. J. Williams, a oedd yn adnabyddus fel detectif Iari Tryfan ac y radio. 'Roedd yna rifer dda yn mynychu'r eglwys y cyfnod yma a byddai'r eglwys fechan yn llawn ar iŵyl y Nadolig, Y Pasg ac Diolchgarwch (amser hapus iawn yn wir). 'Roedd llwys o ddodrefn a phetrau eraill wedi ei rhoi i'r eglwys ei cof am annwyliaid i'r eglwys fach yn edrych yn bardd iawn. In fuan iawn ac ôl dod i fyw i Dalysarn mi gefais y fraint a phleser o gall bod yn athawes yn yr ysgol

Sul ac yma y bu i mi fod nes i mi briodi a Dei yn 1958. a symud i fyw i Benygroes a mynychu Eglwys Crist am gyfnod, ond dod yn ol wnaethom i bentref Talysarn i fyw a mynychu Eglwys Fach Sant Ioan uwaiith eto. Rheithor y Plewyl yr adeg yma aedd Y Parch. Iefor Jones.

Bu i Julia a Dafydd Williams ein ffrindiau goseu, Dei a minnau fod yn athrawon yr Ysgol Sul ar ddechreu 1970 am lawer blwyddyn a chymaint a thriddeg o blant a phobl ifanc yn ein gofal a phawb yn dysgu a mynychu. Y Parch. Saunders Davies aedd ein Rheithor y cyfnod yma, a bu i plant David a Gillian gael bod yn than o hyn. Bu i' ddau gael eu bedyddio ynddi yn ifanc iawn ac yma hefyd yr oeddant yn paratoi er gyfer eu bedydd Eogob. Bu i ni weld ein merch Gillian yn priodi ynddi ac hefyd ein wyes gyntaf 'benhys' yn cael ei bedyddio dros ugain mlynedd yn ol ersyn hyn.

Do! bu i chwedch cenedlaeth on teulu ni fynychu'r eglwys fach yn ystod fy mywyd i ac ar ol llawer o anhawsterau bywyd a cholli llawer aelod annwyl o'r teulu o bryd i bryd da aedd gwybod eu bod wedi cael eu dymuniad o gael gwasanaeth angladdol barchus a theilwng yn yr hen eglwys fach a oeddant yn ei garu hyd y diwedd.

'Roedd angen awian tuag at gronfa'r eglwys i rywbeth o hyd ac o hyd at 'bwota' yn mynd yn fwy o flwyddyn i flwyddyn. 'Roedd Mudiad byffeillion y llyraig wedi dechreu ersyn hyn ac wedi datlu ei benblwydd yn un oed. 'Roedd y mudiad yn ceisio helpu yr achos ac yn rhoi llawer o bleser i' aelodau. Ar Ebrill bed 1981. 'Roedd fy thieni annwyl yn datlu eu Priodas Arw a bu i' Cyffeillion annwyl 'ddatlu' a hlysu gyda noson arbennig wedi ei threfnu yn y seicad fechan yn yr eglwys, a balch iawn aeddon mai fy thieni i oeddant. Ni fu datliad fel hyn yno erioed ac yn siwr fu yna byth mwyach.

In y flwyddyn 1982. 'Roeddem yn datlu

penblwydd yr eglwys yn gant a deg oed ar bro hwn
'Istair Haf' ar laent yr eglwys a fu i'ri gyda llawer
o strondinau, hwyf a spri, a llawer wedi dod o bob cwr
o'r plwyf a phellach... (Bythgofiadwy)

Daeth bro unwaith eto ar fyd ac er y 9ed Chwefror ¹⁹⁸⁶
fe aeth yr eglwys ar dan, a' lwyddfa i' chriw o dan bartell
o eira trwm a dyma ni eto yn cael ein gwasanaethau yn
yr hen llangolfaen y bro hwn, a mwy na dim 'doedd i riddin
Rheithor yn y Plwyf, ond bu i berson Richard Jones, ein
Deon lwydad fod o gymorth i ni, ac unwaith eto fe fwydrodd
y ffyddloniaid ymlaen ac fe ail-agorwyd yr eglwys er
y 22ain Mhefin 1986

Pan ddaeth blwyddyn y Mileniwm (2000) fe ddaeth i'ri
swm o arian helaeth at otgywario ac addasu'r adeilad i'w
defnyddio fel Eglwys Llymnedol a daeth grant sylweddol gan
Loteri Llynedlaethol a hyni help mawr tuag at y costau. Rheithor
y Plwyf yr adeg yma oedd Y Parch. Iric Roberts a phan
agorwyd yr Eglwys unwaith eto 'raedd yr adeilad yn orlawn.

Wedi yr holl weithio caled i hel arian ac holl swatti caled
gan aelodau'r eglwys a'i ardal, llafur casiad aeth ar hen eglwys
fach ymlaen eto, ond wedi cael yr adeilad yn 'A.1.', gyda chegin
modern yn y cefn, toiletiau, dodrefn newydd a.y. y. b. 'raedd rhywbeth
ar goll. Yn wir 'raedd llawer o'r ffyddloniaid wedi ein gadael
a'i ychydig iawn oedd y nifer i gymeryd ei lle. Yn wir, ni 'roedd
y ffyddlon scii yn dal i weithio'n dduoyd, duwy ddiwr a thwr.
Mae'n wir, fod fy ilchyd i eis peth amser yn anhawster i fynd i'r
gwasanaethau ond diolch i'r rhai ddaru gario 'mlaen er gwretha pawb
a phopeth.

Pan i mi glywed diwedd y flwyddyn 2012 fod yr eglwys
yn mynd i gau am byth yn huan iawn, 'raedd yn ffrwim calon gan
gofio am y tan yn y flwyddyn 1986 a gweld y llanast, clywed swm yr
hen gloch annwyl hel petae mewn poen enbyd, ac wrth sefyll yno
sylweddoli gwerth rhywbeth pan ar hyn ei gollir